

Regeringskansliet

Yttrande över remiss SOU 2024:3, Ett starkt judiskt liv för framtida generationer - nationell strategi för att stärka judiskt liv i Sverige 2025–2034

Er beteckning: Ku2024/00162

Sammanfattning och övergripande synpunkter

Länsstyrelsen Västernorrland (fortsättningsvis Länsstyrelsen) välkomnar förslaget om genomförandet av en nationell strategi för att stärka judiskt liv i Sverige 2025–2034, som en förstärkning av minoritetspolitiken. Länsstyrelsen efterfrågar dock att genomförandet av strategin säkerställer insatser som stöttar implementeringen även i delar av landet där förutsättningar för ett judiskt liv inte är lika starka. Utan en tydlig målsättning och uttalade förslag på insatser riskerar strategin att förstärka, eller åtminstone inte motverka, dom olika förutsättningarna att leva ett judiskt liv i hela landet.

Vidare vill Länsstyrelsen framhålla vikten av att de beslut som rör barn, eller grupper av barn, analyseras i relation till barnkonventionen och särskilt principen om barnets bästa. I detta fall med särskild hänvisning till förslaget i avsnitt 5.3.4, gällande åtgärder för att säkerställa möjligheterna till brit milah (omskärelse).

Länsstyrelsen tillstyrker i stort utredningens förslag och bedömningar, med undantag för förslaget i kapitel 5.5.5 Förstärkt vård av judiska byggnader och platser. Länsstyrelsen delar utredningens bedömning om att det är angeläget att förstärka vården av judiska byggnader och platser, men avstyrker förslaget om att medel ska öronmärkas inom det redan befintliga bidraget för kulturmiljövård.

Stärk regionala och lokala förutsättningar för judiskt liv över hela landet

Trots att Sundsvall under förra sekelskiftet hade en av landets största judiska församlingar, finns förutom en del av en begravningsplats, inga avläsbara judiska kulturmiljöer. Därtill har Västernorrland som län ingen synagoga eller församlingsanknuten eller fristående civilsamhällsaktör av eller för den judiska minoriteten. I Sverige återfinns den judiska minoriteten i stor utsträckning i någon av dom tre största eller andra medelstora städerna.

Bland förslagen i betänkandet finns bland annat att utse pilotkommuner för att bedriva utvecklingsarbete (avsnitt 5.1.6). Länsstyrelsen vill därför uppmuntra att pilotkommuner också väljs ut för att stärka judiskt liv i andra delar av landet, för att också förbättra möjligheten till judiskt liv på andra platser än där det relativt sett finns bättre förutsättningar.

Vidare vill Länsstyrelsen också välkomna att stötta strategin som regional aktör, särskilt beaktat att Länsstyrelsen har i uppdrag att genomföra regeringens minoritetspolitik, genom tillämpning av lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk inom myndighetens ansvarsområde och i stöd till kommunerna. Länsstyrelsen kan därmed utgöra en viktig resurs för minoritetspolitikens genomslagskraft. Länsstyrelsen vill dock betona vikten av att satsningar också finansieras och ges styrning, för att stärka förutsättningarna för judiskt liv också i Västernorrland.

Synpunkter på innehåll i kapitel 5, avsnitt 5.3.4 Möjligheten till brit milah

I utredningens förslag om att Regeringen bör överväga åtgärder för att långsiktigt säkerställa möjligheten till brit milah, vill Länsstyrelsen påminna om skyldigheten att tillämpa FN:s konvention om barnets rättigheter i de beslut som rör barn.

Konsekvensanalysen (kapitel 6, avsnitt 6.3.1) gällande barn och unga är allt för övergripande och svepande, och bör därför kompletteras med en prövning av barnets bästa.

Gällande utredningens bedömning att regeringen bör överväga åtgärder för att långsiktigt säkerställa möjligheten till brit milah i

Sverige, behöver regleringen kring omskärelse av pojkar, lag 2001: 499, ställas i relation till att barnkonventionen (2018: 1197) är lag.

Prövningen om åtgärder för att säkerställa brit milah bör därför redovisa och ta särskild hänsyn till barnkonventionens artiklar; barnets bästa (artikel 3), barns rätt till delaktighet (artikel 12), rätten till liv, hälsa och utveckling (artikel 6) och rätten till tanke-, samvets- och religionsfrihet (artikel 14). Utredningen om fortlevnaden av brit milah behöver därför svara på om traditionen verkligen är förenlig med barnkonventionens syfte och barnets bästa.

Synpunkter på kapitel 5, avsnitt 5.5.5 Förstärkt vård av judiska byggnader och platser

Arbetet med mångfald, inkludering och delaktighet ingår i de nationella kulturmiljömålen. Länsstyrelsens arbete utgår från dessa och innefattar alla nationella minoriteter.

Utredningen beskriver behovet av att stärka, bevara och synliggöra det judiska/svensk-judiska kulturarvet och värden av judiska kulturmiljöer. Detta är både angeläget och lovtärbart och Länsstyrelsen delar utredningens bedömning.

Länsstyrelsen vill dock påminna om att anslaget storlek inte förändrats i takt med samhällets anspråk. Det har inte heller kontinuerligt tillförts ökade medel i takt med inflation, eller då nya målområden lagts till. Behovet av medel till vårdinsatser av skyddade miljöer, tillgängliggörande och kunskapsunderlag överstiger långt den nivå som kulturmiljöanslaget har i dagsläget och har en kraftig bromsverkan för att nå uppsatta mål och urholkar därtill ansvaret för en långsiktig förvaltning.

Att kulturmiljöanslaget även ska täcka vårdbehovet av judiska religiösa byggnader och begravningsplatser känns utifrån betänkandets resonemang ogörligt och Länsstyrelsen avstyrker därmed utredningens förslag om att medel ska öronmärkas årligen inom bidraget för kulturmiljövård. För att kunna genomföra förslaget behöver ytterligare finansiering tillkomma till anslaget om kulturmiljövård.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsråd Daniel Gustafsson med utvecklare inom mänskliga rättigheter Sara Marklund som föredragande.

I den slutliga handläggningen har också enhetschef Stina Esselström, utvecklare inom mänskliga rättigheter Jessica Wiklund och samordnare kulturmiljö Maria Olsson medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.